

Ks. KRZYSZTOF WĘSIERSKI

WPŁYW DOGMATU O NIEPOKALANYM POCZĘCIU NA ROZWÓJ TEOLOGICZNEJ PRAWDY O WNIĘBOWZIĘCIU¹

Przedmiotem chrześcijańskiej wiary, w kontekście Chrystusowego Zmartwychwstania, jest przeświadczenie o istnieniu rzeczywistości nadprzyrodzonej, która dotyczy ostatecznych przeznaczeń człowieka. Jednak sytuacja egzystencjalna człowieka w świetle zbawczego planu Boga suponuje, iż obiektywna rzeczywistość świata, gdzie żyje i działa człowiek, uwarunkowana niezwykle złożonością, a często również skomplikowanymi okolicznościami, stanowi trudne „miejsce” dla realizacji chrześcijańskiego powołania². Znajduje to odbicie m.in. w sferze religijnej człowieka³, który został przez Pana Boga wezwany do działania mającego na celu dążenie do doskonałości⁴, a której zwieńczeniem jest zbawienie⁵. Dlatego na eschatologię patrzy się dzisiaj jako na naukę o Bogu, który doprowadza w Chrystusie świat i żyjącego w nim człowieka do końca, tzn. właściwego im historio-zbawczego wypełnienia⁶. Na tej drodze człowiek potrzebuje odpowiedniego wzorca, w oparciu o który będzie mógł poprawnie odczytać swoje powołanie i przeznaczenie⁷ do bycia podmiotem w Bożym planie zbawienia⁸. To z kolei

¹ Materiał źródłowy stanowi wybrana polska literatura teologiczna od ogłoszenia dogmatu Wniebowzięcia Najświętszej Maryi do 1965 r.

² Por. J. Pestka, *Tożsamość chrześcijanina wobec przemian współczesnego świata*, „Ateneum Kapłańskie” 1: 1989 (81) nr 112. s. 80.

³ Por. H. Krenczkowski, *Środowisko wychowania a religijność katolików na przykładzie parafii miejskiej św. Krzyża w Grudziądzu*, Bernardinum, Pelplin 2009, s. 17.

⁴ Por. J. Pestka, *Człowiek jako podmiot kulturotwórczej działalności*, „Theologica Thoruniensia”, 1: 2000, s. 179.

⁵ Por. J. Ratzinger, *Opera omnia. Zmartwychwstanie i życie wieczne*, KUL, Lublin 2014, t. X, s. 84.

⁶ Por. J. Pestka, *Człowiek wierzący w kontekście przemijania*, „Theologica Thoruniensia”, 1: 2000, s. 207.

⁷ Por. tenże, *Człowiek jako podmiot kulturotwórczej działalności*, dz. cyt., s. 179.

⁸ Por. J. Ratzinger, *Opera omnia. Zmartwychwstanie i życie wieczne*, dz. cyt., s. 84.

zaowocuje wezwaniem do właściwej postawy proegzystencji⁹. Najdoskonalszym wzorem w realizacji Bożego powołania jest Najświętsza Maryja Panna¹⁰, która została obdarowana nie tylko Niepokalanym Poczęciem, ale i Wniebowzięciem. Warto pochylić się nad Jej Osobą, zwłaszcza z tego powodu, iż w tym roku Kościół przeżywa jubileusz 100. rocznicy Objawień fatimskich¹¹, które – jak stwierdza kard. Józef Ratzinger – obok objawień w La Salette i Lourdes, stanowią charyzmatyczne źródło dla rozwoju maryjnego ruchu, który rozpoczął się w połowie XIX wieku, a jego szczyt przypadł na okres pontyfikatu Piusa XII¹².

1. IMPLIKACJA HISTORYCZNA DOGMATYZACJI NIEPOKALANEGO POCZĘCIA

Badając zagadnienie wpływu faktu dogmatyzacji Niepokalanego Poczęcia na rozwój dogmatu Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, należałoby sięgnąć do konstytucji *Munificentissimus Deus*¹³, w której papież Pius XII poruszył analizowaną problematykę. Zgłębiając dokument papieski zauważa się, iż ogłoszenie przez Piusa IX w 1854 roku dogmatu o Niepokalanym Poczęciu¹⁴ zaowocowało tym, iż przywilej Wniebowzięcia „nowym rozbłysnął blaskiem”¹⁵. Mogło się to dokonać dlatego, że badane przywileje „jak najściślej ze sobą się wiążą”¹⁶. Na zakończenie swych mariologicznych wniosków na temat łączności maryjnych przywilejów, papież Pius XII wyjaśnia, iż fakt ogłoszenia prawdy mówiącej o tym, iż Bogurodzica Dziewica Maryja od początku była wolna od dziedzicznej zmyzy, doprowadził do tego, że „umysły wiernych opanowała mocniejsza nadzieja, iż Najwyższy Urząd Kościoła również jak najrychlej określi dogmat cielesnego Wniebowzięcia Dziewicy Maryi”¹⁷.

Sięgając do polskiej mariologii zauważa się, iż analizowane zagadnienie zostało w niej podjęte z różną intensywnością. Jednym z mariologów, który poruszył tę problematykę, jest ks. Henryk Andrzejczak. Badając jego myśl dostrzega się, iż ogłoszenie przez Piusa IX w 1854 roku dogmatu zaowocowało tym, iż droga do

⁹ Por. J. Pestka, *Proegzystencja chrześcijanina w polskiej myśli posoborowej*, „Studia Pelplińskie” 19: 1988, s. 137-144.

¹⁰ Por. KK 53.

¹¹ Por. W. Łaszewski, *Fatima. Stuletnia tajemnica*, Fronda, Warszawa br.

¹² Por. J. Ratzinger, *Wzniosła córka Syjonu. Rozważania mariologiczne*, Pallottinum, Poznań 2002, s. 113.

¹³ Por. MD, s. 151-170.

¹⁴ Por. ID, s. 108-127.

¹⁵ MD, s. 154.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Tamże.

nieomylnego orzeczenia o Wniebowzięciu „stała niejako otworem”¹⁸. Jego mariologiczny materiał jest godny uwagi również z tego powodu, iż można w nim przesledzić drogę do dogmatyzacji Wniebowzięcia od 1854 roku¹⁹. Analizowaną problematykę podjął również ks. Witold Pietkun, który zauważa, iż moment ogłoszenia dogmatu Niepokalanego Poczęcia wpłynął zasadniczo na rozwój dogmatu Wniebowzięcia. Uzewnętrzniło się to w postawie ojców I Soboru Watykańskiego, którzy przedstawili papieżowi petycję o ogłoszenie dogmatu²⁰. Tym stwierdzeniem ks. Pietkun rozwija mariologię swoich poprzedników. Podobną myśl jak ks. Henryk Andrzejczak przedstawia *Dogmatyka katolicka* ks. Wacława Kalinowskiego i ks. Józefa Rychlickiego. Zgłębiając ją zauważa się, iż Pius XII ogłosił dogmat o Wniebowzięciu Maryi po przedstawieniu historii studiów w latach 1854-1950²¹. Z tego nasuwa się wniosek, iż ogłoszenie nieomyślnej prawdy przez Piusa IX miało wpływ na rozwój Wniebowzięcia. W inny sposób to zagadnienie widzi ks. Franciszek Dziasek. Według niego „fakt dogmatyzacji Niepokalanego Poczęcia ukazuje wzrost znajomości prawd wiary złożonych i przechowywanych w Kościele. Od tego czasu ogromnie wzrosło powszechne zainteresowanie zagadnieniami mariologicznymi, które w ostatecznym wyniku doprowadziło do proklamacji dogmatycznej Wniebowzięcia Maryi”²².

2. IMPLIKACJA TEOLOGICZNA NIEPOKALANEGO POCZĘCIA

Zgłębiając problematykę dogmatu Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny pod kątem uchwycenia jego łączności z Niepokalanym Poczęciem, trzeba sięgnąć

¹⁸ H. Andrzejczak, *Źródła – znaczenie i aktualność dogmatu o Wniebowzięciu NMP. Referat w formie odczytu*, br. m. wyd. 1952, s. 18.

¹⁹ Por. tamże. Henryk Andrzejczak zauważa, iż skoro papież Pius IX ogłosił jako dogmat Niepokalane Poczęcie Najświętszej Maryi Panny „do Stolicy Świętej płynęły tysiące prośb, szczególnie zaś wslawił się święty Antoni Maria Claret, niedawno wyniesiony na ołtarze. Rozpoczęty Sobór Watykański miał w 1870 r. orzec o Wniebowzięciu. Bóg jednak przeznaczył tę prawdę jako znak dla naszego, XX wieku, mając w tym szczególne opatrnościowe zamierzenia, co sam Ojciec Święty w Bulli Dogmatycznej o Wniebowzięciu przyznaje”. Tenże, *Źródła – znaczenie i aktualność dogmatu o Wniebowzięciu NMP. Referat w formie odczytu*, dz. cyt., s. 18.

²⁰ Por. W. Pietkun, *Maryja Matka Chrystusa. Rozwój dogmatu Maryjnego*, red. J. Eska, PAX, Warszawa 1954, s. 146. Ojcowie Soboru, w petycji, powołali się na powszechną wiarę w Kościele dodając jednocześnie, że jej przedmiotem może być jedynie prawda jako od Apostołów przez Boga objawiona. Por. tamże. Problematykę petycji poruszył także o. Andrzej Ludwik Krupa. Por. tenże, *Reportata Lublinsia*, w: *Amicta sole. Księga pamiątkowa ku czci Ojca Profesora Andrzeja Ludwika Krupy (1910-1992)*, red. S. C. Napiórkowski, KUL, Lublin 2003, s. 136.

²¹ Por. W. Kalinowski, J. Rychlicki, *Dogmatyka katolicka*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań-Warszawa-Lublin 1957, s. 89.

²² F. Dziasek, *Dogmat Wniebowzięcia*, w: *Gratia plena. Studia teologiczne o Bogurodzicy*, red. E. Przybylski, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1965, s. 344.

do konstytucji *Munificentissimus Deus*²³ po to, aby przebadac źródłowy materiał, w którym papież Pius XII porusza analizowaną kwestię. Studiując wspomnianą konstytucję zauważa się, iż podstawę łączności zgłębianych prawd stanowi dzieło Odkupienia Chrystusa, który swą śmiercią zwyciężył grzech i śmierć. W tym zwycięstwie bierze udział także człowiek, który – jak stwierdza papież Pius XII – „przez chrzest sposobem nadprzyrodzonym ponownie się narodził”. Opierając się na papieskim tekście zauważa się, iż pełnego owocu zwycięstwa Pan Bóg nie chce udzielać powszechnym prawem sprawiedliwym przed końcem świata. Dlatego ich ciała, po zakończeniu ziemskiego życia, czyli po śmierci, ulegają rozkładowi. Na tym jednak sprawa się nie kończy, gdyż każde ciało połączy się ze swoją uhwalenioną duszą. Dokona się to – jak wyjaśnia papież – dopiero w dniu ostatecznym. Powszechne prawo rozkładu ciała jednak nie dotyczy Maryi, która została z niego wyjęta. Jest to konsekwencją decyzji Pana Boga, który zechciał, aby Najświętsza Maryja Panna, dzięki przywilejowi Niepokalanego Poczęcia, zwyciężyła grzech. To zaowocowało tym, iż „nie podlegała owemu prawu pozostawania w stanie rozkładu grobowego, jako też na odkupienie swego ciała nie musiała wyczekiwać aż do końca czasów”²⁴.

Śledząc polską myśl mariologiczną zauważa się, iż konstytucja *Munificentissimus Deus* stała się inspiracją do zgłębiania badanego zagadnienia. Dostrzega się to już w mariologii ks. Dziaska, który, bezpośrednio po ogłoszeniu dogmatu Wniebowzięcia, przedstawił swe wnioski na temat łączności analizowanych przywilejów maryjnych. Punkt wyjścia dla jego badań stanowi tekst samej konstytucji. Zgłębiając jej myśl ks. Franciszek Dziasek zaznacza, iż papież potwierdza w niej prawdę głoszoną przez znakomitych teologów mówiącą o tym, iż „w Niepokalanym Poczęciu mieści się jakby w zawiązku kwiat Wniebowzięcia”. Na tym jednak ks. Dziasek się nie zatrzymuje, gdyż wyjaśnia, rozwijając myśl Piusa XII, iż z faktu Niepokalanego Poczęcia można wyprowadzić Wniebowzięcie. Tłumaczy to przywołując problematykę śmierci, która jest karnym następstwem grzechu pierwotnego. A zatem, skoro Najświętsza Maryja Panna została ochroniona od tego grzechu, to została jakby przeniesiona w stan, w jakim znajdował się Adam przed upadkiem. A pierwsi ludzie – jak stwierdza ks. Dziasek – pierwotnie nie mieli umierać. Wobec tego, bez śmierci zostaliby przeniesieni do szczęścia niebieskiego. W tym kontekście zauważa się, iż Najświętsza Maryja Panna, dzięki przywilejowi Niepokalanego Poczęcia, zachowywała również prawo do nieśmiertelności. To prawo nie ulegałoby skasowaniu nawet wówczas, gdyby z jakichś powodów miała chwilowo ulec śmierci. Taki wniosek ks. Dziasek formułuje dzięki przywołaniu przykładu Pana Jezusa, który pomimo tego, że umarł dla celów odkupieńczych, gdzie stan rozłączenia duszy od ciała trwał tylko tak długo jak było potrzeba, aby

²³ Por. MD, s. 151-170.

²⁴ Tamże, s. 154.

stwierdzić rzeczywistość zgonu, to jednak wciąż posiadał prawo do nieśmiertelności. I to prawo, po osiągnięciu zamierzonego celu Pan Jezus zrealizował w swym zmartwychwstaniu. Analogiczna sytuacja miała miejsce w życiu Maryi, gdzie, po osiągnięciu zamierzonego celu, prawo do nieśmiertelności urzeczywistniło się „w Jej natychmiastowym zmartwychwstaniu i Wniebowzięciu”. Tym sposobem Wniebowzięcie jest normalnym następstwem Niepokalanego Poczęcia²⁵. Oprócz tego ks. Franciszek Dziasek rozwija myśl Piusa XII stwierdzając, iż analizowane dogmaty są jakby złotymi klamrami, które zamykają i mieszczą w sobie całe życie Najświętszej Maryi Panny. Ma tu na myśli Boży początek Jej istnienia, jak i chwalebne zakończenie²⁶. Ewolucję mariologii Piusa XII dostrzega się także w tym, iż ks. Dziasek, nawiązując do myśli papieża mówiącej o tym, że zmartwychwstanie, które czeka wszystkich na końcu czasów, a w życiu Najświętszej Maryi Panny dokonało się już wcześniej, jest w Jej życiu ukoronowaniem łańcucha Bożych darów, którymi obsypywał Ją w czasie życia. Takie Boże działanie jest konsekwencją teologicznej prawdy mówiącej o tym, iż Maryja została jako jedyna spośród wszystkich ludzi wybrana i jednocześnie obdarowana takimi darami jak nikt inny. Jej wyjątkowość dostrzega się chociażby w samym Poczęciu, które było Niepokalane. Na tym jednak Pan Bóg nie chciał się zatrzymać, gdyż skoro Ją tak ściśle związał z Panem Jezusem to było rzeczą stosowną, aby ten związek w zaświatach był także ścisły i pełny²⁷.

Myśl papieska znajduje również echo w mariologii ks. Henryka Andrzejczaka, który istotę łączności zgłębianych dogmatów zauważył w zwycięstwie Maryi nad grzechem i śmiercią. Wzorem dla Jej zwycięstwa jest podążanie śladami Syna Bożego. Na tym jednak polski mariolog się nie zatrzymuje, gdyż, badając jego mariologię, dostrzega się wniosek wskazujący na to, iż skoro Niepokalanie Poczęta Matka Nieśmiertelności była wolna od „adamowej przewiny, którą wyrażają słowa Bożej kary ‘w proch się obrócisz’” (Rdz 3, 20), to jednocześnie nie mogła podlegać prawu rozkładu ciała objawiającego się w zgniliznie²⁸.

W inny sposób to zagadnienie prezentuje ks. Eugeniusz Dąbrowski, który między analizowanymi dogmatami dostrzega więź głęboko filozoficzną i ewangeliczną. Taki wniosek jest konsekwencją dedukcji mówiącej o tym, że jak Najświętsza Maryja Panna, pod osłoną grzechu, została poczęta w łasce, tak również

²⁵ Por. F. Dziasek, *Niepokalana Wniebowzięta*, „Wiadomości Duszpasterskie” 10-12: 1950 (6), s. 266-267.

²⁶ Por. tamże, s. 269.

²⁷ Por. tamże, s.267.

²⁸ Por. H. Andrzejczak, *Źródła – znaczenie i aktualność dogmatu o Wniebowzięciu NMP*, dz. cyt., s. 15-16.

pod osłoną śmierci²⁹, która jest córką grzechu³⁰, zrodziła się do chwały. I jak „w łasce została poczęta pod ciernistą powłoką grzechu, która Jej niczym nie drasnęła; tak również zrodziła się do chwały pod powłoką śmierci, która Jej nie dotknęła swym zepsuciem”³¹.

Tekst papieski stał się także fundamentem mariologii, dotyczącej analizowanej kwestii, dla *Maryjnego Katechizmu*, gdzie można wyczytać, iż Maryja została złączona z Chrystusem w Jego pełnym zwycięstwie nad szatanem i jego dziełami, którymi są grzech i śmierć. Na tym katechizm się nie zatrzymuje, gdyż wskazuje tekst Pisma Świętego, w którym dostrzega się powiązanie dogmatów. Jest nim *Protoewangelia*, w której została uroczysto zapowiedziana nieprzyjaźń pomiędzy szatanem, czyli grzechem, a Niewiastą, czyli Najświętszą Maryją Panną. Zgłębiając *Maryjny Katechizm* zauważa się, iż jest tu mowa o tym samym przeciwstawieniu, które istnieje między szatanem i Chrystusem. W dalszym mariologicznym wniosku badanego katechizmu dostrzega się, iż przeciwstawienie to nie byłoby pełne, gdyby Najświętsza Maryja Panna chociaż przez chwilę podlegała grzechowi pierworodnemu, czyli szatanowi. Wobec tego od pierwszej chwili zaistnienia była Niepokalanie Poczętą. Z kolei analizując zwycięstwo Maryi nad śmiercią katechizm rozwiązuje ten problem stwierdzając, iż dokonało się ono przez Wniebowzięcie z duszą i ciałem³².

Rozwój myśli katechizmu można odnaleźć w mariologii ks. Witolda Pietkuna. Wspomniany mariolog, przeprowadzając badania na temat Rdz 3,15 wyjaśnia, iż w tym skrypturystycznym materiale jest mowa o zwycięstwie nad grzechem i jego wszystkimi następstwami, którymi są pożądlivość i śmierć. Zwycięstwo Maryi nad grzechem dokonało się przez Niepokalane Poczęcie, nad pożądlivością przez nadprzyrodzone Dziewicze Macierzyństwo, a nad śmiercią przez „Zmartwychwskrzeszenie i Wniebowzięcie”³³. Analizując myśl ks. Pietkuna dostrzega się również rozwój mariologii zawartej w konstytucji Piusa XII. Uzewnętrznia się to w tym, iż ks. Pietkun początkowo stwierdza, iż zarówno Niepokalane Poczęcie jak i Wniebowzięcie Maryi wraz z ciałem uzasadnia się ideą Odkupienia. Na tym jednak się nie zatrzymuje, ale wyjaśnia rozwijając myśl papieską, iż przypuszczenie rozkładu ciała Maryi po Jej zgonie, czy też odmówienie Jej zmartwychwstania sprzeciwiałoby się specjalnemu Odkupieniu, które zostało ujawnione w Niepoka-

²⁹ Por. A. Nicolas, E. Dąbrowski, *Życie Maryi Matki Bożej*, PAX, Warszawa 1954, s. 272. „Tytuł *Życie Maryi Matki Bożej* i drugie nazwisko współautora usprawiedliwione są zmianami wprowadzonymi do omawianej książki”. Por. tamże s. 10.

³⁰ Por. tamże, s. 270.

³¹ Tamże, s. 272.

³² Por. *Poznajmy Maryję. Katechizm Maryjny*, br. wyd., br. m. wyd. 1954, s. 21.

³³ Por. W. Pietkun, *Maryja Matka Chrystusa. Rozwój dogmatu Maryjnego*, dz. cyt., s. 147. A. Pawłowski, *Wniebowzięcie Bogarodzicy na tle proponowanych co do definicji rozwiązań*, „Ateneum Kapłańskie”, 1948 (49), s. 105-122.

lanym Poczęciu³⁴. Zgłębiając myśl ks. Pietkuna zauważa się w niej również kontynuację wniosków ks. Dziaska na temat prawa Maryi do nieśmiertelności. Poruszając tę problematykę, ks. Witold Pietkun wyjaśnia, iż „sam zgon z tytułu dziedzictwa natury jest możliwy, z tytułu zaś łaski jest dopuszczalny tylko ze względu na konformizm z Odkupicielem i Synem, który dobrowolnie przyjął śmierć na Kalwarii. W żadnym więc wypadku zgonu Maryi nie należy traktować w sensie kary. A że rozkład ciała jest następstwem choć przez pewien czas trwającego panowania szatana nad danym człowiekiem, dobrowolny zgon Maryi musimy łączyć z Jej chwalebnym Zmartwychwstaniem”³⁵. Podsumowując myśl ks. Pietkuna zauważa się, iż Wniebowzięcie Maryi jest „uwieńczeniem i wypełnieniem” Niepokalanego Poczęcia. Ten wniosek został wygłoszony w oparciu o encyklikę *Fulgens corona* Piusa XII³⁶.

Zagadnienie łączności Niepokalanego Poczęcia i Wniebowzięcia podjął także o. Ludwik Andrzej Krupa. Wnikając w jego mariologię zauważa się, iż ostateczne racje dla Niepokalanego Poczęcia i Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny dostrzega on w Jej wyjątkowej świętości duszy i ciała³⁷. Taki wniosek o. Krupa formułuje w oparciu o dokumenty papieskie, w których zgłębiane dogmaty zostały ogłoszone³⁸. Oprócz tego stwierdza, iż już od dawna wskazywano na ścisłą łączność między badanymi przywilejami. Przykładem jest chociażby petycja o dogmatyzację Wniebowzięcia, która została wysunięta przez teologów I Soboru Watykańskiego. Według o. Krupy wspomniani teolodzy rozumowanie swe oparli na następującym skrypturystycznym materiale: Rz 5,8; 1 Kor 15,21-26; Hbr 2,14. W tych biblijnych tekstach jest mowa o podwójnym zwycięstwie Chrystusa nad grzechem i jego skutkami oraz śmiercią. A ponieważ według Rdz 3, 15 zachodzi jak najściślejsza łączność między zwycięstwem Chrystusa a zwycięstwem Maryi, zatem i Ona odnosi podwójne zwycięstwo: nad grzechem przez Niepokalane Poczęcie, a nad śmiercią przez niezwłoczne „zmartwychwstanie i Wniebowstąpienie”³⁹. Ojciec Krupa mówiąc o powiązaniu dogmatów zauważa także, iż teologowie w kwestii Wniebowzięcia odwołują się do tych samych tekstów, które brano pod uwagę przy określaniu dogmatu Niepokalanego Poczęcia. Taki fakt świadczy o łączności obydwu prawd, ale jednocześnie stawia Wniebowzięcie na drugim planie. Ten wniosek o. Krupa buduje w oparciu o perykopę pozdrowienia anielskiego, gdzie Maryja zostaje nazwana „łaski pełna” (Łk 1,28), a także o wypowiedź Elżbiety, która zwraca się do Maryi „błogosławionaś Ty między niewiastami” (Łk

³⁴ Por. W. Pietkun, *Maryja Matka Chrystusa. Rozwój dogmatu Maryjnego*, dz. cyt., s. 148.

³⁵ Tamże.

³⁶ Por. tamże; FCo, s.12-13.

³⁷ Por. A. L. Krupa, *Świętość Niepokalanej i Wniebowziętej Matki Zbawiciela*, „Colectanea Theologica” 25 (1954) 2, s. 396.

³⁸ Por. tamże, s. 361.

³⁹ Por. A. L. Krupa, *Reportata Lublinensia*, dz. cyt., s. 138.

1,42). W tym skrypturystycznym materiale o. Krupa zauważa odniesienie w pierwszym rzędzie do świętości Maryi, a dopiero wtórnie do wynikających z tego konsekwencji i do Wniebowzięcia. Skoro Maryja jest „łaski pełna”, tzn. że wolna od grzechu i wszelkich jego skutków, a więc także od rozkładu ciała w grobie⁴⁰. Taki wniosek zachęca do bardziej wnikliwego przyjrzenia się pozdrowieniu Maryi słowami „łaski pełna”. Starając się je zgłębić dostrzega się, iż jednym z wektorów analiz, podjętych przez polskich mariologów, jest próba ustalenia momentu, od którego Matka Boża znajdowała się w stanie „łaski pełna”. Przykładem jest o. Jerzy Domański, który w swych badaniach wychodzi od tekstu bulli Piusa IX stwierdzając, że papież nie mówi wyraźnie o tym, iż Maryja od samego początku była „pełna łaski”. Do takiego wniosku – jak zauważa o. Domański – można dojść jednak dzięki analizie całej bulli, której przecież centralną ideą jest świętość Maryi i to od poczęcia. Oprócz tego – jak zauważa o. Domański – stan „łaski pełna” w momencie poczęcia wyraźnie stwierdza Pius XII w bulli *Ad caeli Reginam*, gdzie podkreśla, iż Maryja w chwili poczęcia została napełniona taką obfitością łask, iż prześcignęła wszystkich świętych i urzeczywistniła najwyższy po Chrystusie stopień doskonałości⁴¹. Z kolei o. Kazimierz Marciniak już jasno stwierdza, że Najświętsza Maryja Panna w chwili Niepokalanego Poczęcia była „pełna łaski”. Taki wniosek formułuje on w aspekcie badań nad tajemnicą doskonałego zjednoczenia Maryi z Bogiem. Według o. Marciniaka prawdę o określeniu „łaski pełna” Najświętszej Maryi Panny przyjmuje cała Tradycja w oparciu o tekst z *Ewangelii według św. Łukasza* (por. Łk 1,28). Maryja dostąpiła stanu „łaski pełna” po to, aby mogła być godną Matką Syna Bożego. Dzięki takiemu stanowi mogła być doskonale z Nim zjednoczona⁴². Skoro moment „łaski pełna” został ustalony, to warto zauważyć, iż łączy on zgłębiane dogmaty tym, iż ten stan Bożego obdarowania wzrastał w życiu Maryi – jak stwierdza o. Kazimierz Marciniak – aż do Jej Wniebowzięcia⁴³.

⁴⁰ Por. tamże, s. 139.

⁴¹ Por. Pius XII, *Ad caeli Reginam*, BF 1096; J. Domański, *Niepokalane Poczęcie Najświętszej Maryi Panny*, w: *Gratia plena. Studia teologiczne o Bogurodzicy*, dz. cyt., s. 226.

⁴² Por. K. Marciniak, *Matka Kościoła Świętego*, w: *Gratia plena. Studia teologiczne o Bogurodzicy*, dz. cyt., s. 423.

⁴³ Por. tamże. Śledząc polską mariologię można dostrzec różne okresy wzrostu między klamrami Niepokalanego Poczęcia i Wniebowzięcia Maryi. Por. A. Perz, *Łaski pełna*, „Ateneum Kapłańskie” 55 (1957) 1, s. 51-56; Z. J. Kraszewski, *Mariologia*, Societe d’Editions Internationales, Paryż 1964, s. 77; R. Kostecki, *Pełnia łaski Maryi*, w: *Gratia plena. Studia teologiczne o Bogurodzicy*, dz. cyt., s. 242-243.

ZAKOŃCZENIE

Reasumując trzeba stwierdzić, iż analiza najbardziej reprezentatywnych dzieł polskiej literatury egzegetycznej i mariologicznej, realizowana pod kątem ukazania wpływu dogmatyzacji Niepokalanego Poczęcia na rozwój dogmatu Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, dostarcza materiału teologicznego do zgłębiania rozpatrywanej kwestii. Wnioski polskich mariologów mają o tyle solidny fundament, iż opierają się nie tylko na Piśmie Świętym, ale również na tym, co zawiera Tradycja Kościoła. Na tym jednak polska mariologia się nie zatrzymuje, gdyż śledząc jej wnioski zauważa się twórczą samodzielną interpretację badanych źródeł. Dzięki temu wspomniani mariolodzy nie zatrzymują się tylko na poziomie tego, co zostało już powiedziane, lecz sami formułują nowe wnioski, które z kolei stanowią wkład w rozwój myśli mariologicznej i to z pewnym ukierunkowaniem na powołanie człowieka i jego ostateczne przeznaczenie do chwały nieba.

Bibliografia

Andrzejczak H., *Źródła – znaczenie i aktualność dogmatu o Wniebowzięciu NMP. Referat w formie odczytu*, br. m. wyd. 1952.

Domański J., *Niepokalane Poczęcie Najświętszej Maryi Panny*, w: *Gratia plena. Studia teologiczne o Bogurodzicy*, red. E. Przybylski, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1965, s. 189-229.

Dziasek F., *Dogmat Wniebowzięcia*, w: *Gratia plena. Studia teologiczne o Bogurodzicy*, red. E. Przybylski, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1965, s. 341-373.

Dziasek F., *Niepokalana Wniebowzięta*, „Wiadomości Duszpasterskie”, 10-12: 1950 (6), s. 261-269.

Kalinowski W., Rychlicki J., *Dogmatyka katolicka*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań-Warszawa-Lublin 1957.

Kostecki R., *Pelnia łaski Maryi*, w: *Gratia plena. Studia teologiczne o Bogurodzicy*, red. E. Przybylski, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1965, s. 231-246.

Kraszewski Z. J., *Mariologia*, Societe d'Éditions Internationales, Paryż 1964.

Krenczkowski H., *Środowisko wychowania a religijność katolików na przykładzie parafii miejskiej św. Krzyża w Grudziądzu*, *Bernardinum*, Pelplin 2009.

Krupa A. L., *Reportata lublinensia*, w: *Amicta sole. Księga pamiątkowa ku czci ojca profesora Andrzeja Ludwika Krupy (1910-1992)*, red. S. C. Napiórkowski, KUL, Lublin 2003, s. 103-160.

Krupa A. L., *Świętość Niepokalanej i Wniebowziętej Matki Zbawiciela*, „Colecanea Theologica” 25 (1954) 2, s. 361-398.

Łaszewski W., *Fatima. Stuletnia tajemnica*, Fronda, Warszawa br.

Marciniak K., *Matka Kościoła Świętego*, w: *Gratia plena. Studia teologiczne o Bogurodzicy*, red. E. Przybylski, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1965, s. 411-426.

Nicolas A., Dąbrowski E., *Życie Maryi Matki Bożej*, PAX, Warszawa 1954.

Pawłowski A., *Wniebowzięcie Bogarodzicy na tle proponowanych co do definicji rozwiązań*, „Ateneum Kapłańskie”, 1948 (49), s. 105-122.

Perz A., *Łaski pełna*, „Ateneum Kapłańskie”, 55 (1957) 1, s. 43-56.

Pestka J., *Człowiek jako podmiot kulturotwórczej działalności*, „Theologica Thoruniensia” 1 (2000), s. 179-200.

Pestka J., *Człowiek wierzący w kontekście przemijania*, „Theologica Thoruniensia” 1 (2000), s. 201-218.

Pestka J., *Proegzystencja chrześcijanina w polskiej myśli posoborowej*, „Studia Pelplińskie” 17 (1988), s. 137-144.

Pestka J., *Tożsamość chrześcijanina wobec przemian współczesnego świata*, „Ateneum Kapłańskie” 1: 1989 (81) nr 112. s. 80-91.

Pietkun W., *Maryja Matka Chrystusa. Rozwój dogmatu Maryjnego*, red. J. Eska, PAX, Warszawa 1954.

Pius IX, *Ineffabilis Deus*, w: *Maryja Matka Chrystusa. Rozwój dogmatu Maryjnego*, red. J. Eska, PAX, Warszawa 1954, s. 108-127.

Pius XII, *Ad caeli Reginam*, BF 1092-1096, s. 414-416.

Pius XII, *Fulgens corona*, Te Deum, Warszawa 2002.

Pius XII, *Munificentissimus Deus*, w: *Maryja Matka Chrystusa. Rozwój dogmatu Maryjnego*, red. J. Eska, PAX, Warszawa 1954, s. 169-170.

Poznajmy Maryję. Katechizm Maryjny, br. wyd., br. m. wyd. 1954.

Ratzinger J., *Wzniosła córka Syjonu. Rozważania mariologiczne*, Pallottinum, Poznań 2002.

Ratzinger, *Opera omnia. Zmartwychwstanie i życie wieczne*, KUL, Lublin 2014, t. X.

Sobór Watykański II, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”*, w: *Konstytucje, dekryty, deklaracje. Tekst polski*, Pallottinum, Poznań 2002, s. 97-166.

Streszczenie

W artykule została poruszona problematyka wpływu dogmatyzacji Niepokalanego Poczęcia na rozwój dogmatu Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Materiał źródłowy dla analizowanej kwestii stanowi wybrana polska literatura teologiczna powstała w okresie od uroczystego ogłoszenia Wniebowzięcia do 1965 roku. Zgłębiając ją można zauważyć, iż oba dogmaty tak ściśle się ze sobą wiążą, iż są jakby złotymi klamrami, które zamykają i mieszczą w sobie całe życie Naj-

świętszej Maryi Panny. To powiązanie uzewnętrznia się również w tym, iż Wniebowzięcie jest uwieńczeniem i wypełnieniem Niepokalanego Poczęcia.

Słowa klucze: *Niepokalane Poczęcie, Wniebowzięcie, Najświętsza Maryja Panna, dogmat*

Summary

The Influence of the Dogma of the Immaculate Conception
on the Development of the Theological Doctrine of the Assumption

The paper discusses the influence of the dogmatisation of the Immaculate Conception on the development of the teaching on the Assumption of the Blessed Virgin Mary. The Polish theological literature since 1965 is the source material for this analysis. After its careful study one can notice that both dogmas are tightly connected and that they are like *golden parenthesis* that encapsulates the whole life of Our Lady. This link is also obvious due to the fact that the Assumption is the crowning and fulfilment of the Immaculate Conception.

Keywords: *Immaculate Conception, Assumption, Blessed Virgin Mary, dogma*